Mike en Loes Bisschops

Met de CAMPER door SCHOTLAND

Highlands & Islands

Met: de Border Counties, Edinburgh, Loch Ness, de Whisky-route en de Hebriden

CamperRoutes

Kustroute Landelijke route Bergroute

Het weer, links rijden, schapen en midges
PRAKTISCHE SCHOTSE ZAKEN VOORAF

We kunnen natuurlijk beginnen te vertellen hoe aardig alle Schotten zijn. Maar dat is een open deur intrappen. Schotten zijn misschien wel de leukste en aardigste mensen van Europa…
We kunnen ook beginnen over de whisky, over de haggis, de Highland Games of over de kilts en de Schotse ruit. Maar daar komen we vanzelf wel op terug, als het zover is… Uiteraard moeten we beginnen met een bespreking van het belangrijkste Schotse onderwerp: HET WEER!

Inderdaad, het kan er regenen, maar het is in Schotland ook vaak mooi weer!

Voor veel Nederlanders is het weer de grootste drempel om naar Schotland te gaan. 'Het regent er altijd', hoor je dan.
Niets is minder waar. Het weer is er vaker mooi dan slecht. Ooit liepen we in negen dagen de West Highland Way en we hadden welgeteld twee regendagen. Later reden we tien dagen op de motor door de Highlands en op de Buiten-Hebriden, Harris en Lewis. In die tijd hadden we vier dagen slecht weer. En voor de vijf weken lange verkenningsreis voor deze gids hadden we ruim vier weken zon en drie dagen regen. Maar dat vonden de Schotten zelf ook niet normaal…
Het normale weertype: zonnig, met af en toe een bui en tussendoor altijd schitterende wolkenluchten. Hoewel, hoe westelijker je komt, des te harder het waait en des te vaker er een stevige bui valt, die soms wel eens twee dagen aanhoudt. Schotland is niet voor niets zo prachtig gekleurd.
De temperaturen: met zo'n 20 graden heb je het in een gemiddelde zomer meestal wel gehad, in het westen is het vaak iets koeler en in het oosten soms iets warmer. Altijd een warme trui of fleece, een windjack of regenjack bij de hand houden is het beste advies dat we kunnen geven.
Een stevige storm is ook iets om rekening mee te houden. Wij kregen op Skye te maken met de uitlopers van een orkaan, met plaatselijk windkracht negen en windstoten boven 100 km per uur. De wind stond bijna dwars op de camper en we lagen te schudden in ons bed. Om 2 uur 's nachts vond er een merkwaardige lichtshow plaats op de camping: alle campers manoeuvreerden hun neus recht op de wind. Daarna kon iedereen weer rustig gaan slapen.
Niemand had kennelijk de stormwaarschuwing bij de ingang van de camping op waarde geschat. Later ontdekten we dat ook andere campings de weersverwachting bij de ingang ophingen.

Bijtgrage minimuggen

Het heeft met het weer te maken, maar het is veel vervelender: de aanwezigheid van **MIDGES** in de Highlands. De bloeddorstige krengen, die zo klein zijn dat er wel 8.000 in een gram gaan, kunnen een mooie zonsondergang behoorlijk verpesten. Als ze met een paar duizend tegelijk op je af komen, kan je maar het beste wegwezen. De camper of een pub in! Vergeet in de camper niet om voor de avond alle ventilatieroosters met ultrafijn gaas af te sluiten, want zelfs het kleinste kiertje is groot genoeg voor een midge om er doorheen te kruipen. Meer

over deze fijne beestjes en wat je ertegen kunt doen, lees je in de Informatie op pagina 164.

RIJDEN IN SCHOTLAND

Links rijden is voor velen een heikel punt. Toch moet je het een keer doen om te ontdekken dat het best meevalt. Na een half uur wordt het al gewoon en op het laatst weet je niet beter. Er loeren echter gevaren voor de rechtsrijder die opeens links moet rijden.
1. Kruisend verkeer komt eerst van rechts en op de volgende baan pas van links. Wees daarop extra alert en spreek desnoods af dat de bijrijder je steeds even waarschuwt. Let erop dat je bij het links afslaan een grotere dode hoek hebt dan je gewend bent, omdat het stuur links zit.
Bij het te voet oversteken van een drukke weg is het van levensbelang om daar elke keer goed aan te denken. Eerst rechts kijken!
2. Heb je getankt, of rijd je van een parkeerplaats weg, vergeet dan niet de linkerbaan te nemen. Dat zijn de momenten waarop je in het begin makkelijk de fout in gaat.
3. Een rotonde rijd je altijd links om. Ook hier weer goed opletten: het verkeer dat je voorrang moet geven komt van rechts. Het komt soms voor dat je een dubbele rotonde moet nemen. Bij de tweede rotonde heeft dan het van rechts komende verkeer weer voorrang. Blijf op de rotonde in de baan die je hebt gekozen. Voor linksaf en rechtdoor is dat de linker baan; voor rechtsaf is dat de rechter baan. Sorteer tijdig voor, want op de rotonde van baan wisselen kan gevaarlijke situaties opleveren.

Single-track roads

In Schotland, evenals in sommige delen van Engeland en Wales, zijn veel zgn. 'single track roads'. De vaak smalle enkelstrooks wegen hebben op wisselende afstanden passeerplaatsen. Schotten zijn doorgaans heel beleefde rijders en stoppen als ze je in de verte zien aankomen. De regel is: als je een tegenligger ziet, wijkt degene met de dichtstbijzijnde passeerplaats naar links uit. Nooit een passeerplaats aan de rechterkant van de weg nemen! Zie ook de tekst over 'etiquette op single-track roads' op pag.162.

Pas op voor schapen!

Vooral in de Highlands moet je goed oppassen voor schapen. Ze lopen vrij rond, staan soms midden op de weg, of steken gewoon over als jij er net aankomt. In het voorjaar is er extra gevaar, omdat lammetjes soms nog niet gewend zijn aan het verkeer en in

naar eigen inzicht waarin ruimte was voor een eindeloze collectie verzameld materiaal. We zien kostbare kasten, wapenschilden, wapens en harnassen, maar vooral… heel veel boeken. Het mooiste deel van het huis is ongetwijfeld de bibliotheek waarin meer dan 9.000 boeken staan die hij niet alleen verzamelde, maar naar verluidt ook las of als naslag gebruikte. Aan het eind van zijn leven raakte hij met schulden overladen en stierf hij berooid. In Nederland is hij vooral bekend als schrijver van de roman Ivanhoe. Zijn oeuvre omvat vele historische romans waaronder Rob Roy, die speelt rondom Loch Lomond.
Recent werd op het landgoed een nieuw bezoekerscentrum geopend, waarin op de bovenverdieping een prima restaurant is gevestigd.

Paardenfestijn in juni

Vanaf Abbotsford en Melrose rijden we via de A68 terug naar Jedburgh. Voor een bezoek aan de plaatsjes Selkirk en Hawick is een extra dag aan te bevelen. Bedenk wel dat beide plaatsen weinig spectaculairs te bieden hebben, behalve in juni als er de 'Common Ridings' gehouden worden. Dit is een paardenfestijn ter herdenking van de veldslagen tijdens de Engels-Schotse oorlogen.
Na twee dagen in deze regio vertrekken we de volgende ochtend naar Edinburgh. We nemen de snelle route over de A68 naar het noorden en komen ruim voor de middag aan in Musselburgh, ons uitgangspunt voor een bezoek aan Edinburgh.

In Abbotsford House heeft Sir Walter Scott vele stijlelementen uit een aantal eeuwen door elkaar gehusseld. Het resultaat is verbluffend

"Hierboven op Scott's View bleef het licht maar heen en weer kaatsen van de heuvels naar de weilanden. Gaaf..!"

Naar de toppen van de Eildon Hills en Scott's View

Op een mooie dag is een wandeling vanuit Melrose naar de Eildon Hills zeer de moeite waard. Vanaf Market Square is een route van bijna 9 km aangegeven, waarin weliswaar enkele steile stukken zitten, maar waarop je ruimschoots voor de moeite wordt beloond met fantastische uitzichten over de omgeving en op de Abdij van Melrose.
Op www.walkingbritain.co.uk/walk-2734-description vind je een goede beschrijving van de route en je kunt er bovendien een kaartje downloaden.
Een andere mogelijkheid is om naar het uitzichtpunt genaamd 'Scott's View' te rijden aan de andere kant van de Tweed. Ga daarvoor over de A68 naar het noorden neem direct na de brug over de Tweed rechts de afslag naar de B6360, vervolgens rechtsaf naar de B6356. Daarop vind je na enkele kilometers een parkeerplaats met het uitzicht op Melrose en de Eildon Hills waar Sir Walter Scott zijn inspiratie zocht voor verhalen en gedichten.

Het wisselen van de wacht voor Edinburgh Castle. Alleen bij speciale gelegenheden.

van de wacht plaats bij de toegangspoort naar het kasteel. Het is niet groots, maar wel fotogeniek, die wachtposten in hun kilts van blauw en groen geruite 'Tartans' van het Royal Regiment of Scotland, waarvan een deel hier gehuisvest is. Tot 2002 was dit een dagelijks ritueel, dat op elk heel uur werd uitgevoerd. Maar het is wegbezuinigd en is nu alleen nog te zien in de week voordat de King op Balmoral Estate verblijft, of tijdens koninklijk of ander belangrijk bezoek.

Het kanon van 1 uur

Een ander ritueel wordt nog wel dagelijks uitgevoerd: het afschieten van een kanon om precies 1 uur 's middags. Dit gebruik dateert uit 1861 en had tot doel de scheepvaarders op de zeearm Firth of Forth te melden dat het precies 1 uur was. Daarmee konden zij hun navigatiemiddelen exact afstellen.
Natuurlijk hebben moderne schepen zo'n hulpmiddel niet meer nodig, maar een traditie is ook in Schotland heilig. Dus is het afschieten van het kanon nog altijd een dagelijks evenement, waar honderden bezoekers van het kasteel met spanning op staan te wachten. Velen proberen op het moment suprême het kleine rookwolkje dat uit de loop van het 105 mm veldkanon kringelt op de foto vast te leggen. Door de schrik van de enorme knal zullen er waarschijnlijk veel onscherpe foto's worden gemaakt.

Mons Meg

Wij bekijken het tafereel vanaf een etage hoger, waar het grootste kanon uit de Schotse geschiedenis staat opgesteld. Het is Mons Meg, een gift van de hertog van Bourgondië aan James (Jacobus) II in 1457. Het reusachtige kanon kon een granieten kogel van 48 cm doorsnee 3,2 kilometer ver weg schieten. Overal waar Mons Meg werd opgesteld door de troepen van James II, gaven kasteelheren zich meteen over. Zo indrukwekkend was de verschijning van dit kanon. Toch is dit oorlogsmonster slechts korte tijd in gebruik gebleven.

Rechtsboven: wachten op het kanonschot van 1 uur

Leuk om te weten over Mons Meg

Op 3 juli 1558 werd het kanon Mons Meg gebruikt voor een saluutschot bij het huwelijk van Mary Queen of Scots met de Franse kroonprins François II. Aan de troepen werd een beloning uitgeloofd om de 150 kg zware kogel uit Wardie Muir aan de rand van de Firth of Forth te halen, ruim 3 kilometer vanaf het kasteel.
Op 30 oktober 1681 barste de loop van Mons Meg tijdens het afvuren van een saluutschot bij de aankomst van de hertog van Albany, de latere Koning James VII. Daarna is het kanon nooit meer gebruikt.

DE ATHOLL HIGHLANDERS

Het enige privéleger van het Verenigd Koninkrijk

Blair Castle kan zich beroemen op het bezit van het enige privéleger van het Verenigd Koninkrijk, de Atholl Highlanders. Dit leger ontstond in 1844, toen Koningin Victoria met haar gevolg drie weken op Blair Castle doorbracht en daar werd bewaakt door wachtposten van het kasteel. Victoria was zo tevreden over haar verblijf en alle service die haar verleend werd, dat zij haar Colours schonk aan de soldaten. Vanaf dat moment mochten zij wapens dragen en kregen zij de officiële naam: Atholl Highlanders. Het oorspronkelijke koninklijke banier, de Royal Colours, wordt nog altijd bewaard in Blair Castle. De Atholl Highlanders dragen het banier met het koninklijke wapen, naast het eigen banier van Blair Atholl, mee in de jaarlijkse optocht. Volgens koninklijk besluit moet deze Atholl Gathering elk jaar worden gehouden op dezelfde dag dat zij de Royal Colours in 1845 uitgereikt kregen. Dat is de laatste zaterdag van de maand mei.

Boven: een sectie van de met geweer en bajonet bewapende Atholl Highlanders lijnt de passen uit voor de inspectie
Onder: Het pipercorps marcheert al doedelzakkend over de voorplaats van het kasteel

ATHOLL GATHERING EN HIGHLAND GAMES

Een bont spektakel op het laatste weekend van mei

En dus kunnen we op zaterdag genieten van een parade van in ceremoniële uitrusting gestoken Schotse soldaten van jonge tot zeer rijpe leeftijd, van slank en getraind tot overdadig gevuld…
Het is een kleurrijke vertoning onder een hopelijk stralende zon, opgeluisterd door de schelle klanken van een pipeband. De familie van de huidige 11e Duke van Blair Atholl kijkt toe, samen met honderden bezoekers. Het hoogtepunt van de middag is het verzamelen van de groep Highlanders met hun commandanten die de Colours dragen en vervolgens een inspectie van de troepen uitvoeren. Aan de gezichten van de uitvoerenden kan je zien dat het een zeer serieuze zaak is.
Intussen wordt op het terrein van de Highland Games alles klaargemaakt voor de spelen van zondag. Die gaan 's morgens vanaf 10.30 uur van start met dansen, doedelzakwedstrijden en competities voor de jeugd, gevolgd door de echte wedstrijden kogelstoten, boomstamwerpen en hamerslingeren. Intussen wordt er geworsteld en hard gelopen.
Tegen de middag wordt het kanon van de Atholl Highlanders in stelling gebracht voor de officiële opening en marcheren de Highlanders met pipeband het veld op. Een van de mooiste onderdelen is de 'wilde sprint', de Highlander's Dash. Het houdt het midden tussen een serieuze hardloopwedstrijd en een hoop lol trappen… Of de winnaar van deze korte maar heftige hardloopwedstrijd eeuwige roem vergaart, wordt ons niet duidelijk, maar het publiek leeft mee alsof het een Ajax-Feyenoord betreft.
Het is eigenlijk een groot familie-evenement, waarbij de doedelzak zelden zwijgt. Een lange soms vermakelijke dag. Uit de vele filmpjes die we later via YouTube terug zagen, kunnen we wel afleiden dat de spelen van Blair Atholl tot de grootste en meest spectaculaire van Schotland behoren. Mede dank zij de Atholl Highlanders!

(Foto boven: © Visit Scotland)

Een mooie Speyside whiskyroute

HEERLIJK CRUISEN DOOR DE GRAMPIANS

Welke liefhebber van 'Uisce Beatha' - levenswater - heeft er niet af en toe gedacht aan het volgen van een echte Schotse Whiskytrail? Wij maakten onze eigen whiskytrail al 35 jaar geleden en gingen te voet langs oude stokerijen.
Ook voor deze gids volgden we een speciale route die ons langs een aantal whisky-hoogtepunten leidde. Niet geheel toevallig bleek deze route ook landschappelijk buitengewoon mooi te zijn.

ETAPPE IN 'T KORT

Balmoral Castle >> A93 >> B976 >> A939 >> **Tomintoul** >> B9136 >> **Glenlivet** >> B9008 >> B9009 >> **Dufftown**

10. CP Bowling Park
11. Camping Aberlour
12. CP Craigellachie

Totaal: 77 km, 3 dagen

ZIEN EN DOEN

Tomintoul
- **The Whisky Castle en The Highland Market**

Dufftown
- **The Glenfiddich distilleerderij**
- **Keith and Dufftown Railway**
- **Speyside Cooperage in Craighelachie**

Links: in The Whisky Castle in Tomintoul kan je kiezen uit meer dan 600 soorten whisky
Onder: Na de rondleiding volgt een uitgebreide proeverij bij The Glenfiddich
Rechtsboven: een wondermooie plek in de Grampian Mountains

Naar de Spey Valley

Vanuit Balmoral gaan we terug over de A93 en slaan al snel af naar de B976. Nu gaan we echt de wildernis in. De komende 22 km tot Cock Bridge zijn er geen dorpen meer en slingert de weg dwars door de Grampian Mountains. We rijden in mooi maar desolaat gebied, met kale groene bergen en bermen van bruine heidestruiken. Later in het jaar, van juli tot september, wordt het hier een kleurenpracht van paars en bruin en alle tinten groen. Vlak voor Cock Bridge zitten we plotseling in nieuw aangeplant bosgebied en vandaar wisselt het landschap geregeld van uiterlijk. Midden in een stukje kaal berggebied zien we opeens een klein skigebied, Lecht Skicenter. Veel bijzonders is het niet, maar de weg gaat hier behoorlijk steil stijgen en dalen. Het zijn vaak korte hellingen, de steilste gaat 24% omhoog, maar na het skigebiedje moeten we over een flinke afstand afdalen naar de vallei van Tomintoul, eerst met 10% en daarna een kleine kilometer met 20%. De weg is hier overigens breed genoeg en van goede kwaliteit, dus niemand zal hier grote problemen krijgen.

600 whisky's in Tomintoul

In het langgerekte plaatsje Tomintoul maken we een korte geplande stop bij The Whisky Castle. Je kunt hier je hart ophalen als je whiskyliefhebber bent.
Ze hebben maar liefst 600 soorten malt whisky in hun winkel en voorraadkelder staan. Naast veel gangbare merken met normale prijzen (zo rond £40) zijn er ook flessen in veel hogere prijsklassen, tussen £150 en £2.500! Ze zeggen dat een mooie fles whisky tegenwoordig een goede belegging is. Maar ja, die moet je dan zeker niet leegdrinken…
Overigens is de parkeerplaats tegenover de winkel verboden voor campers. 'Om de hoek', net voor het dorp is een kleine camperplaats bij de Bowls Club.

Na Tomintoul rijden we over de A939 en de B9136 naar The Glenlivet. Overal zijn hier op korte afstand van elkaar whiskystokerijen, maar de meeste ontvangen geen bezoekers.

Vissers- en veerhaven Ullapool

In de achttiende eeuw werd Ullapool gebouwd als centrum van de haringvangst. In de jaren zeventig stortte die tak van de visserij ineen door overbevissing. Vissers schakelden over op makreel, wat in de jaren tachtig en negentig voor veel inkomsten zorgde. In die tijd deden wel 140 vissersboten de haven van Ullapool aan. Nog altijd komen er visserssche-pen in de haven, maar de omvang van de visvangst is, zoals bijna overal in Europa, sterk teruggeschroefd. Tegenwoordig wordt vooral schelvis gevangen en krab en andere schaal-dieren. Grote trawlers doen Ullapool gemiddeld eenmaal per week aan en leveren eerst aan de plaatselijke horeca en daarna aan visverwerkers en exporteurs.
De veerhaven werd vanaf 1970 aangelegd voor de verbinding van Caledonian MacBrayne (foto onder) met de Buiten-Hebriden. Voorheen was er een veerdienst vanuit Kyle of Loc-halsh naar Stornoway, een afstand van bijna 120 kilometer. Vanuit Ullapool werd die afstand teruggebracht tot 70 kilometer.

Lewis in twee dagen

Na aankomst in Stornoway laten we er geen gras over groeien. We willen in twee dagen zoveel mogelijk van het eiland zien. Hetzelf-de geldt straks voor het meer bergachtige Harris. Daarmee doen we beide eilanden natuurlijk tekort (eigenlijk is het maar één eiland met een hele smalle wespentaille ter hoogte van Tarbert), want om diep in de ziel van deze afgelegen gebieden door te dringen, moet je er wat langer verblijven. Maar wij waren er al eerder, dus is het voor ons een hernieuwde kennismaking.
We beginnen in de hoofdstad met een bezoek aan het Museum nan Eilean, dat is gevestigd in Lews Castle op de heuvel tegenover de veerhaven. In een modern ge-bouw naast het kasteel is een permanente expositie over de 'Gaelic' wortels van de eilanden, met o.a. een mooie 360° film en diapresentatie. Van de beroemde schaak-stukken uit de twaalfde eeuw, de 'Lewis Chessmen', zijn enkele replica's te zien.

Overnachten bij een verlaten strand

Daarna is het slim om zo snel mogelijk de B895 naar het noorden te nemen, die in iets meer dan een uur uitkomt op een van de eenzaamste plekken van het eiland: Tolastadh Úr en even verderop het strand Traigh Mhòr. Hier zijn enkele plekken voor een overnachting met de camper, terwijl je uitkijkt op een strand met aan de overkant van de zee het bergachtige vasteland van Schotland.
Heb je pech dan komt de plaatselijke jeugd hier een feestje vieren, maar die kans is buiten het weekend niet erg groot.
Traigh Mhòr is een hagelwit strandje in een beschutte inham. Wij maken een stevige tippel vanuit Tolastadh Úr op een steil pad naar een strook volkomen verlaten roodkleu-rig strand. Om ons heen zien we schapen tegen steile rotshellingen staan op zoek naar schaarse plukken gras. Het lijken wel gem-

De stranden van Tolsta (onder) en Traigh Mhòr zijn weids en verlaten. Dicht bij deze stranden is overnachten geen probleem. Er zijn geen voorzieningen voor campers

“We zijn een paar keer bij de Callanish Stones geweest, maar we hadden niet elke keer zulk mooi licht”

De Standing Stones van Callanish

De belangrijkste bezienswaardigheid van Lewis bewaren we tot het laatst. De staande stenen van Callanish (Calanais in het Gaelic) zijn gratis toegankelijk en je kunt er vrij tussen de stenen doorlopen. Een vergelijking met Stonehenge dringt zich op. Daar, in Zuid-Engeland, hebben de miljoenen bezoekers een enorme bodemerosie veroorzaakt en wordt het bezoek tegenwoordig gedoseerd en op afstand gehouden van de stenen. Hier op Lewis gaat alles nog heel gemoedelijk. Het kleine bezoekerscentrum heeft een bescheiden expositie over het ontstaan en de mogelijke functie van de steenformatie. Natuurlijk kan je er wat eten en drinken en is er een ‘giftshop’.

De steenformatie is ongeveer 3.000 voor Christus ontstaan en bestaat uit 47 stenen van Lewis Gneis, een bijzonder harde granietsoort van minstens 3 miljard jaar oud. Ze zijn opgesteld in de vorm van een Keltisch kruis, met een middensteen van bijna vijf meter hoog en dertien stenen die in een cirkel van elf meter doorsnee eromheen staan. Binnen die cirkel is een grafkamer van latere datum uitgegraven. Vanuit het midden gaat een dubbele rij stenen naar het noorden en drie enkele rijen naar de overige windrichtingen. Het vermoeden is dat de stenen zo werden opgesteld om de bewegingen van de maan te kunnen volgen. Maar een religieuze functie kan niet worden uitgesloten. Net als in Stonehenge is er geen zekerheid over de werkelijke functie van de Callanish Stones.

Het is het mooiste om tussen de stenen te lopen bij een onstuimig weertype met laag overdrijvende wolken, zoals dat op de Hebriden vaak voorkomt. ‘Helaas’ hebben wij nog steeds zeldzaam mooi weer, maar dat maakt de ervaring van de Callanish Stones toch niet minder bijzonder.

Terug naar het vasteland

's Nachts trekt een uitloper van een orkaan van Ierland naar Schotland en het Lake District. De wind treft ons tegen de nacht vol op de zijkant van de camper. Er zit niets anders op dan de camper met de neus in de wind te draaien en dat doet iedereen op de camping… Een dergelijke mededeling is normaal gesproken niet relevant in een reisgids. Maar ja, dit is westelijk Schotland! En dit is een risico dat alle Schotlandfans vroeg of laat lopen. Check dus altijd even het weerbericht bij de receptie van de camping, of je weer-app als je vrij staat langs een loch, of zo…
Omdat de storm het sein is voor drie dagen intense regen, zit er weinig anders op dan ons vertrek uit Schotland met drie dagen te vervroegen.

De Red Cuillins, voor wandelaars

We rijden via de oostkant van Skye naar Sligachan om nog iets te zien van de Red Cuillins. Deze groep bergen is wat minder extreem dan de Black Cuillins, die meer naar het westen liggen. De Red Cuillins zijn populair bij wandelaars, die bij goed weer in grote aantallen neerstrijken op de prachtig gelegen camping van Sligachen. Het Hotel Sligachen ertegenover is een mooie schuilplaats bij slecht weer. De eetzaal is groot en je kunt er prima eten en drinken. Vooral de collectie van 400 soorten malt whisky's van het hotel is befaamd.
We waren van plan om voor de terugweg de originele veerverbinding van Skye naar het vasteland tussen Armadale en Mallaig te nemen. Vandaar zou de route moeten gaan over de A830 naar Fort William, via het Glenfinnan viaduct. Sinds een aantal jaren moet je dit viaduct gezien hebben. Waarom? Harry Potter was here! (Zie kader pag.137.)

Door het slechte weer lag de veerdienst eruit en dat zou betekenen: minstens twee dagen wachten. We hebben de omweg via de brug van Kyle of Lochalsh moeten nemen naar Fort William, onze laatste etappeplaats. Deze omweg is in het aantal gereden kilometers in het overzicht niet meegerekend.

Eindpunt Fort William

Onze route eindigt bij de stad die vooral bekend is door de nabijheid van de hoogste berg van Schotland. De Ben Nevis met zijn 1344 meter is vaak verborgen achter een dik wolkendek. En toch wil iedereen hem beklimmen. Dat krijg je als je de hoogste bent. Dan word je zo gauw het kan beklommen door hordes wandelaars. Er wordt gezegd en geschreven dat iedereen met een goede conditie de Ben Nevis kan beklimmen. Maar het is zeker 4 uur omhoog en daarna 3 uur omlaag. Waarschijnlijk zijn dit tijden die de meesten van ons niet halen. Wij beginnen er dus niet aan, ook omdat we lezen dat het weer hier razendsnel kan omslaan. Elk jaar komen mensen op de flanken van deze berg om door onderkoeling of door ongelukken op glibberige paden.
In het langerekte dal Glen Nevis, waar we op een grote camping overnachten, kan je trouwens ook prima wandelen. Er is een aantal parkeerplaatsen langs de 'single-track road' die het dal ingaat en bij de receptie van de camping zijn wandelkaarten verkrijgbaar.

Even voorbij Sligachan rijden we als het ware tegen een muur van ruige bergen op. Dit zijn de Red Cuillins met daarin een groot netwerk van wandelroutes. Langs de weg (A87) zijn parkeerplaatsen waar je prachtig kunt overnachten.

11 ABERLOUR Speyside CCC-site

COÖRDINATEN	57.488713, -3.243382
	57°29'19.4"N 3°14'36.2"W
ADRES	Aberlour AB38 9LD
TELEFOON	0044 1340 810414
WEBSITE	www.campingandcaravan-ningclub.co.uk
E-MAIL	Via website CCC
LIGGING	Rustig
OPEN	mei-oktober
TARIEF	£34
SERVICEPLAATS	Ja

PLUS EN MINPUNTEN

+ Lekker rustig
+ Groen
- Afgelegen

Clubterrein van de CCC of Great Britain. Een heel aardig, tikkeltje rommelig, terrein. Mooie plekken, geen uitzichten. Vrij afgelegen, er is niet veel in de buurt, dus zorg dat je ijskast gevuld is (ook geen brood bij de receptie). Sanitair is niet nieuw maar is keurig verzorgd, regelbare kranen met lekker warm water. Het is een lekkere plek om een dagje te luieren.

CCC Speyside, Aberlour, no. 11

12 CRAIGELLACHIE CP Fiddich Park

COÖRDINATEN	57.491083, -3.182278
	57°29'27.9"N 3°10'56.2"W
LIGGING	Zijweg A95 (Speyside Way)
OPEN	Hele jaar
TARIEF	Gratis
SERVICEPLAATS	Nee

Klein parkeerterrein aan de wandelroute Speyside Way vlakbij het dorp.

CCC Speyside, Aberlour, no. 11

13 GRANTOWN Grantown-on-Spey Caravan Park

COÖRDINATEN	57.334525, -3.618402
	57°20'04.3"N 3°37'06.3"W
ADRES	Seafield Avenue
	PH26 3JQ Grantown-on-Spey
TELEFOON	0044 1479 872474
WEBSITE	www.caravanscotland.com
E-MAIL	warden@caravanscotland.com
LIGGING	Even buiten het dorp
OPEN	Hele jaar
TARIEF	£29 - 47
SERVICEPLAATS	Ja

PLUS EN MINPUNTEN

+ Rustig
+ Sanitair
- Plekken op alleen grind

Camping Grantown-on-Spey. no. 13

Groot terrein met aardig wat vaste standplaatsen langs de buitenranden. Goed verzorgd. Een flink aantal plekken zijn gesitueerd op grind en hebben geen gras om op te zitten. Sanitair is uitstekend, heerlijke regelbare kranen. Vriendelijke ontvangst. Dorp op een kwartiertje lopen. Honden toegestaan. Geschikt voor grote campers. Toegankelijk voor gehandicapten.

14 NETHY BRIDGE CP Loch Garten Osprey Center

COÖRDINATEN	57.24454, -3.69599
	57°14'40.3"N 3°41'45.6"W
LIGGING	In het bos, bij meer
PLAATSEN	Enkele - alleen buscampers
OPEN	Hele jaar
TARIEF	Gratis
SERVICEPLAATS	Nee

Op 10 km van Grantown, een parkeerplaats in het bos, bij het bezoekerscentrum van Loch Garten Osprey (visarend) Centre. Er zijn geen campervoorzieningen.
Maimaal 1 overnachting, aankomst na 17.30 uur en vertrek voor 9.30 uur. Geen barbecue, alleen buscampers. Geen drones! Honden aan de lijn.
Veel vogels, o.a. auerhoen aan het Loch Garten. Tijdens broedseizoen is extra voorzichtigheid geboden. De parkeerplekken liggen in het bos en bezoekers wordt nadrukkelijk gevraagd om rekening te houden met de vogels en dieren.
Het gebied wordt beheerd door de Royal Society for the Protecttion of Birds.

Loch Garten, Osprey Center no. 14